

บทที่ 3

อายุความฟ้องเรียกทรัพย์สินคืนหรือใช้ราคาแทนการคืนทรัพย์สิน

การเรียกทรัพย์สินคืนเพราะกรรมสิทธิ์หลุดไปจากเจ้าของ ไม่มีอายุความเสียสิทธิ ให้ใช้บทบัญญัติมาตรา 1336 บังคับ เพราะเป็นกรณีที่ผู้เสียหายถูกละเมิดโดยการแย่งการครอบครอง ซึ่งเจ้าของมีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนได้

อย่างไรก็ดีหากผู้เสียหายต้องกลายเป็นผู้เสียสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินไปก่อน ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิในการฟ้องร้องอยู่ดี การเสียสิทธินั้น ได้แก่

(ก) เสียสิทธิโดยการถูกแย่งการครอบครองอันเป็นการครอบครองปรปักษ์ (ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ 5 ปี ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ 10 ปี ตามมาตรา 1382)

(ข) เสียสิทธิโดยการที่ผู้เอาทรัพย์สินไปได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองทรัพย์สินจนพ้นกำหนดอายุความทางอาญา (ตามมาตรา 1383)

อนึ่ง ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ว่าเมื่อไม่มีอายุความกรณีฟ้องเรียกทรัพย์สินคืน จึงต้องใช้อายุความตามมาตรา 193/30 คือ 10 ปี (ฎีกาที่ 466/2508, 2010/2515, 2647/2517, 999/2525)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องอายุความ

ฎ. 424/2499 จำเลยเอาทรัพย์สินของเขาไป แม้เกิน 1 ปี เจ้าของยังติดตามเอาคืนได้

LW 208

321

LW 208

321

ฎ. 1251/2504 กรณีที่โจทก์ฟ้องว่า จำเลยสมคบกันรื้อถอนเอาเครื่องยนต์และอุปกรณ์ในการหีบอ้อยของโจทก์ไป ขอให้จำเลยส่งคืน ถ้าคืนไม่ได้ก็ให้ใช้ราคานั้น ไม่ใช่การเรียกร้องเอาค่าเสียหายตามมาตรา 448 จึงไม่ถึงอายุความตามมาตรา 448 แม้โจทก์ฟ้องเกิน 1 ปี ก็ไม่ขาดอายุความ

ฎ. 466/2508 อายุความตามมาตรา 448 ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด ถ้าเป็นเรื่องเจ้าของทรัพย์สินฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินที่ผู้ทำละเมิดยึดถือครอบครองของเขาไว้ฐานละเมิด ซึ่งโจทก์ย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนตามมาตรา 1336 จึงนำอายุความตามมาตรา 448 มาใช้บังคับในกรณีนี้ไม่ได้ โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องจำเลยได้ตามมาตรา 1336 ประกอบมาตรา 1382, 1383

ฎ. 462/2518 สามียกที่ดินสินสมรสให้ผู้อื่น โดยภริยามิได้ยินยอม ภริยาเพิกถอนและใช้สิทธิติดตามเรียกคืนได้เสมอ เป็นคดีไม่มีอายุความฟ้องร้อง แม้จะเป็นเวลาช้านานสักเพียงใดและเอาคืนและนำมาตรา 193/30 มาปรับแก้คดีไม่ได้

ฎ. 621/2519 ทรัพย์มรดกตกทอดเป็นกรรมสิทธิ์ของทายาทตั้งแต่เจ้ามรดกตาย ผู้จัดการมรดกเอาไปโอนให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ทายาท ทายาทติดตามเอาคืนได้ กรณีเช่นนี้เรื่องเพิกถอนการฉ้อฉล ไม่เกี่ยวกับการจัดการมรดก และไม่มีอายุความเรียกคืนจนกว่าจะหมดสิทธิ ตามมาตรา 1382, 1383

ฎ. 2681/2519 เมื่อรถยนต์พิพาทคดีเป็นคดีของโจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนตามมาตรา 1336 ได้เสมอโดยไม่มีอายุความ มาตรา 1375 เป็นการฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครอง ซึ่งหมายถึงผู้มีสิทธิครอบครองในทรัพย์สินฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินคืน จะต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่ถูกแย่งการครอบครอง เมื่อโจทก์มีกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ จะนำมาตรา 1375 มาใช้บังคับมิได้

ฎ. 999/2525 การไฟฟ้านครหลวงโจทก์ ฟ้องเรียกเงินที่จำเลยพนักงานชักออกไปคืนจากจำเลยเป็นการใช้สิทธิติดตามกละเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลที่ไม่มีสิทธิที่จะยึดถือไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 มิใช่ฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยมูลละเมิด จึงไม่อยู่ในบังคับอายุความตามมาตรา 448 แต่มีอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30